

Ina gasetta cun spiert aviert

La «Vusch» ladina dolomitana

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ **La cuminanza ladina dolomitana publitgescha mintga emna «La Usc di Ladins» («La vusch dals Ladins»), ina gasetta¹⁾ be per ladin da l'emprima fin a la davosa pagina, schizunt en ils inserats e la reclama.** Il cuntegn mussa che l'editura, l'«Union generala di Ladins dles Dolomites» (parsura Hilda Pizzinini), ha savi sa stgaffir ina rait spessa da contacts europeics. Trais artitgels dal nr. 9/2001 meritan era l'attenziun da la Rumantschia.

Ina scuntrada europeica da giuventetgna

«Fraternité anter scolés europeans» (pp. 1 e 3): Lucia Gross (Val da Fascia) rapporta d'Euroscola, ina scuntrada da giuventetgna da scola or da pliras minoritads europeicas, organisada mintga dus onns en in'otra regiun, «l'emprim onn en Bretagna, lura en Frisia, a Trieste [tar ils Slovens, GSC], en Scozia ed utrò». En matg 2001 tutgi a las Dolomitas, cun l'agid finanziel da l'Uniun europeica, la regiun Trentin-Tirol dal sid e la provinza da Balsaun. Ins spetga var «500 uffants, tranter giasts e Ladins, cunzunt quels da segunda reala e secundara, ma ins giavischia en mintga cas che tuts scolars da tuts levels en las vallas ladinas possian trar a niz lezza occasiun d'enrictgiment cultural». L'autura resumescha il program: «Ils 3 da matg, gievgia, a Cortina vegnan tuttas gruppas beneventadas, lura suanda la premiera da l'operetta ladina 'Conturina'. Ils 4, venderdi, a Moena [giusum la Val da Fascia, GSC] vegn in simposi per la magistraglia e mintga uman interessà, davart las experienzas didacticass tar l'instrucziun en linguatgs da minoritads, entant ch'ils uffants pon visitar las bellezzas da las Dolomitas. La sonda a Sëlva [per tudestg »Wolkenstein«, Val Gherdëina, GSC] è reservada a sport e festa». L'autura concluda: «Lezza occurrenza porchia l'occaiun da mussar a noss uffants a far stim dals auters ed als respectar, ina lecziun da toleranza adina pli basegnai-vla, sco ch'i para sch'ins guarda enturn».

Il ladin, linguatg autonom

Lois Trebo (Badia) en in artitgel entitulà «Ladin, lingaz o dialet talian?» (p. 3), fa endament ch'il romanist Graziadio Isaia Ascoli (1829–1907) ha cumprovà «l'unitad retoromantscha tranter

Il frontispizi da la «USC di Ladins».

MAD

Grischun, Dolomitas e Friul» e che lezza è vegnida confermada da blers perscrutaders; el numna t. a. Robert da Planta (1864–1937), Chasper Pult (1869–1939) ed Alexi Decurtins. Da l'otra vart menziuna'l la tesa nazionalista da Carlo Battisti (1882–1977) «ch'il ladin saja be in dialect talian, (...) oz in sain cun ina pulita sfessa». Deplorablamain ha in scolar attempà da Battisti gist edì ina cumpilaziun d'artitgels da lez, da sazez e d'auters auturs, la quala «fa scalinaria stgella». Trebo concluda cun ina constataziun che mintga carstgaun senza pregiudizis po far viagiond en las Dolomitas: «Noss ladin è in linguatg autonom».

In congress da translaziun en Catalogna

Da Sara Planatscher (Badia) è in artitgel davart «L'importanza dla traduziun» (p. 4). Ina da las universitads da Barcelona posseda ina Facultad da translaziun e d'interpretaziun nua ch'ins po emprendre «arab, chinai, giapunais, grec, polac, portugais, russ, talian e tschec». Questa organischescha dals 29 fin als 31 d'october 2001 «il tschintgavel Congress internaziunal da translaziun, davart la relevanza da lezza en las relaziuns tranter culturas, resguardond cunzunt quels linguatgs ch'ins dovra il pli pauc cun translatar. La scuntrada tracta la versiun en e da tschantschas pauc duvradas, lura en connex cun l'egemonia d'ina cultura e cun l'intermediaziun tranter culturas, il plaz da la cultura en

la scolaziun da traducziun per linguatgs pauc duvrads euv. Glied dal mund entir è envidada d'inoltrar lavurs da tut il pli 300 plets davart lezzas dumondas u insumma davart la traducziun da tschantschas pauc duvradas (...); il termin è ils 30 d'avrigl 2001²⁾. I sa tracta pia da s'exprimer en scrit davart problems, niz u senn da translaziuns en u ord in linguatg che vala sco «pitschen». La Cumissiun scientifica dal congress dat la preferenza a contribuziuns scrittass en ina da las nov linguas numnadas, las qualas ins instruescha uschiglio pauc en Catalogna. Segir pon ins inoltrar in text per rumantsch u per insaquala altra tschantscha; dentant: «Ils linguatgs uffizials dal congress èn il catalan, l'englais, franzos e spagnol. Tgi che trametta ina lavur redigida en in auter la dess agiunscher ina versiun en in da quests quatter (...). Cun l'inoltraziun dess ins inditgar ses num e sia professiun, lura sia adressa postale ed eventualmain electronica e ses numers da telefon e da fax». Tgi che vul trametter in text en ina tschantscha dal Grischun sto pia al translatar l'emprim en ina da las quatter uffizialas. Buna lavur!

¹⁾ **Adressa: La Usc di Ladins, Cèsa di Ladins, strada Rezia 83, I-39046 Urtijèi. Telefon 0039 0471 797 199. Fax 0039 0471 797 384. Posta electronica: info@lauscdiladins.com.**

²⁾ **Adressa: Fifth International Conference on Translation, Facultat de Traducció i d'Interpretació, Universitat Autònoma de Barcelona, E-08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès). Posta electronica: cg.traduccio2001@uab.es.**